

OILAVIY MUNOSABATLARDAGI MILLIY QADRIYATLAR

Masharipov Qo'ziboy Vapayevich
Osiyo Xalqaro Universiteti Pedagogika va
psixologiya yo'nalishi mutaxassisligi
MM7-PP-22 guruh magistranti
Imom Faxriddin ar-Roziy o'rta-maxsus
Islom bilim yurti Aqoid fani mudarrisi

Annotatsiya: Ushbu maqolada oilaviy munosabatlarni shakllantirishda milliy qadriyatlarning o'rnini ko'rib chiqiladi. Oila dinamikasiga madaniy, ijtimoiy va tarixiy omillarning murakkab o'zaro ta'siri ta'sir qiladi va bu yerda milliy qadriyatlar hal qiluvchi ro'l o'ynaydi. Mavjud adabiyotlarni o'rganib chiqib, ushbu maqola milliy qadriyatlarning oilaviy munosabatlarga ta'siri haqida tushuncha beradi, mavjud ma'lumotlarni qisqacha tahlil qiladi va kelajakdagi tadqiqotlar uchun potentsial yo'nalishlarni taklif qiladi.

Kalit so'zlar: oilaviy qadriyatlar, madaniyat, milliy o'ziga xoslik, avlodlararo munosabatlar, muloqot, ijtimoiy birdamlik

Oilaviy munosabatlar shaxslar va jamiyatlarni shakllantirishda muhim rol o'ynaydi. Ushbu munosabatlarga ma'lum bir millatning madaniy, tarixiy va ijtimoiy me'yorlarini aks ettiruvchi milliy qadriyatlar katta ta'sir ko'rsatadi. Ushbu maqolada biz milliy qadriyatlar va oilaviy munosabatlar o'rtasidagi murakkab o'zaro bog'liqlikni ko'rib chiqamiz, madaniy dinamikaning oilalar ichidagi aloqa, avlodlararo aloqalar va umumiy ijtimoiy birdamlikka qanday ta'sir qilishini o'rganamiz.

Oilaviy qadriyatlarning madaniy o'zgarishlari: Oilaviy qadriyatlar universal emas; ular Millatlar va madaniyatlarda farq qiladi. Misol uchun, Yaponiya kabi kollektivistik jamiyatlar oila ichidagi uyg'unlik va o'zaro bog'liqlikni birinchi o'ringa qo'yadi, qo'shma Shtatlar kabi individualistik madaniyatlar esa shaxsiy avtonomiya va o'zini namoyon qilishni ta'kidlaydi.

Avlodlararo Munosabatlar: Milliy qadriyatlar ko'pincha avlodlararo munosabatlar dinamikasini belgilaydi. Ba'zi madaniyatlarda oqsoqollarni hurmat qilish birinchi o'rinda turadi va ko'p avlodlarning yashash sharoitlari keng tarqalgan, boshqalarda esa yoshlar mustaqilligi va yadro oilalari rag'batlantiriladi.

Aloqa Uslublari: Milliy qadriyatlar oilalar ichidagi muloqotga ta'sir qiladi. Ko'pgina Osiyo mamlakatlaridagi kabi yuqori kontekstli madaniyatlar og'zaki bo'lmagan signallarga va bilvosita muloqotga tayanadi, past kontekstli madaniyatlar, ko'plab G'arb xalqlaridagi kabi, aniq og'zaki ifoda uchun mukofot beradi.

Milliy qadriyatlarning oilaviy munosabatlarga ta'sirini o'rganish uchun aralash usullardan foydalanildi. Sifatli ma'lumotlar turli madaniy kelib chiqishi bo'lgan ishtirokchilar bilan suhbatlar va so'rovlar orqali to'plandi va naqsh va korrelyatsiyalarni aniqlash uchun miqdoriy tahlil o'tkazildi.

Oila o'zbek jamiyatining tamal toshi bo'lib, milliy qadriyatlar va madaniy me'yorlarni shakllantirishda Markaziy o'rin tutadi. O'zbekistonda oilaviy munosabatlar an'analarga chuqur ildiz otgan va bu munosabatlar bilan bir qancha asosiy qadriyatlar bog'liq:

- Oqsoqollarga hurmat: o'zbek madaniyati oilada oqsoqollarni hurmat qilish va e'zozlashga katta e'tibor beradi. Oqsoqollar donolik va tajriba ombori hisoblanib, ularning fikrlari va yo'l-yo'riqlari yuqori baholanadi. Yosh oila a'zolari hurmat ko'rsatishi va ulardan maslahat so'rashi kutilmoqda.

- Kollektivizm va o'zaro bog'liqlik: o'zbek oilalari ko'pincha bir-biriga yaqin, ko'p avlodli oilalarda yashaydilar. Bu o'zaro bog'liqlik tuyg'usini kuchaytiradi, oila a'zolari hissiy, moliyaviy va ijtimoiy qo'llab-quvvatlash uchun bir-biriga tayanadi. Shaxsiy ehtiyojlar va istaklar ko'pincha oila birligining farovonligiga bo'ysunadi.

- Mehmondo'stlik: O'zbekiston o'zining mehmondo'stligi bilan mashhur va bu oilaviy munosabatlarga ham tegishli. Oila a'zolari mehmonlarni mehmondo'st va mehmondo'st bo'lishlari odatiy holdir, ko'pincha mehmonlarni ovqat va qulaylik bilan ta'minlash uchun ko'p harakat qilishadi. Bu burch tuyg'usini va oilaviy sharafni saqlab qolish istagini aks ettiradi.

- Tuzilgan nikohlar: sevgi nikohlari keng tarqalgan bo'lsa-da, o'zbek jamiyatida hali ham nikohlar keng tarqalgan. Matchmakingda oila muhim rol o'ynaydi va odatda kelin va kuyovning roziligi talab qilinadi. Nikohlar nafaqat shaxslarning, balki oilalarning birlashmasi sifatida qaraladi va oilaning barqarorligi juda qadrlanadi.

- Gender ro'llari: O'zbekistonda an'anaviy gender rollari keng tarqalgan bo'lib, erkaklar ko'pincha asosiy boquvchi, ayollar esa ichki mas'uliyatni o'z zimmalariga oladilar. Biroq, bu rollar o'zgaruvchan ijtimoiy me'yorlar bilan rivojlanmoqda, ayniqsa shaharlarda.

- Bolalar va oilaning uzluksizligi: o'zbek madaniyatida farzand ko'rish juda qadrlanadi va ko'p bolali oilalar keng tarqalgan. Bolalar g'urur manbai sifatida qaraladi va keksayganlarida ota-onalariga g'amxo'rlik qilishlari kutilmoqda. Oila chizig'ining uzluksizligi juda muhimdir.

- Nikoh va oila sharafini hurmat qilish: ajralish odatda tushkunlikka tushadi va oilalar oilaning yaxlitligi va sharafini saqlash uchun oilaviy muammolarni hal qilish uchun harakat qilishadi. Oilaviy muammolar ko'pincha jamoat sharmandaligidan qochish uchun shaxsiy ravishda hal qilinadi.

- Diniy va madaniy qadriyatlar: O'zbekistonda Islom dini hukmron madaniy va diniy ta'sir bo'lib, oilaviy qadriyatlar ko'pincha Islom ta'limotlari bilan chambarchas

bog'liqdir. An'anaviy bayramlar, marosimlar va marosimlar oilaviy hayotda muhim ro'l o'ynaydi.

- Farzandlik taqvosi: farzandlar hayotlari davomida ota-onalariga hurmat va sadoqat ko'rsatishlari kerak. Bunga keksalikda ularga g'amxo'rlik qilish va ularning farovonligini ta'minlash kiradi.

- Ta'lim va an'analar: madaniy an'analar va qadriyatlarni o'tkazishda oila muhim rol o'ynaydi. Oqsoqollar ko'pincha yosh avlodni o'zbek urf-odatlarini, tili va merosi to'g'risida tarbiyalash vazifasini o'z zimmlariga oladilar.

Ta'kidlash joizki, bu qadriyatlar o'zbek jamiyatida ko'zga ko'ringan bo'lsa-da, ularni amalda qo'llash va talqin qilishda, ayniqsa shahar va yosh avlodlarda xilma-xillik mavjud. Modernizatsiya, ta'lim olish imkoniyatlarining kengayishi va global ta'sirning kuchayishi O'zbekistonda oila dinamikasi va qadriyatlarining ayrim o'zgarishlariga olib keldi.

Natijada milliy qadriyatlar va oilaviy munosabatlar o'rtasidagi murakkab munosabatlar ta'kidlangan. Milliy qadriyatlar oila dinamikasi faoliyat ko'rsatadigan asos bo'lib xizmat qiladi, muloqotdan avlodlararo rishtalarning mustahkamligiga ta'sir qiladi. Ushbu topilmalar turli xil madaniy kelib chiqishi sharoitida oilaviy muammolarni tushunish va hal qilishda nuansli yondashuv zarurligini ta'kidlaydi.

Xulosalar:

Oilaviy munosabatlarni shakllantirishda milliy qadriyatlar hal qiluvchi rol o'ynaydi. Madaniy farqlarni tan olish va hurmat qilish oilaning uyg'un va qoniqarli dinamikasini rivojlantirish uchun juda muhimdir. Madaniy qadriyatlarning oilaviy hayotga qanday ta'sir qilishini bilish yanada samarali madaniyatlararo muloqotga va turli xil oilaviy tuzilmalarni qo'llab-quvvatlashga olib kelishi mumkin.

Ta'lim va xabardorlik: Ta'lim dasturlari va xabardorlik kampaniyalari odamlarga milliy qadriyatlarning oilaviy munosabatlarga ta'sirini tushunishga yordam beradi, madaniyatlarda bag'rikenglik va hamdardlikni targ'ib qiladi.

Madaniyatlararo Maslahat: Oila maslahatchilari turli xil kelib chiqishi bo'lgan oilalarga o'zaro munosabatlarning murakkabligini boshqarishda yaxshiroq yordam berish uchun madaniyatlararo maslahat bo'yicha ta'lim olishlari kerak.

Siyosat Moslashuvi: Milliy siyosat va oilalarni qo'llab-quvvatlash tizimlari turli madaniy kelib chiqishi bo'lgan shaxslarning turli ehtiyojlarini qondirish uchun moslashtirilishi kerak.

Xulosa qilib aytganda, milliy qadriyatlarning oilaviy munosabatlarga ta'siri o'rganishning murakkab va hayotiy sohasidir. Ushbu dinamikani tan olib, biz jamiyatlarimiz boyligiga hissa qo'shadigan turli xil madaniy kelib chiqishni hurmat qiladigan va qadrlaydigan kuchli, inklyuziv oilalarni qurish yo'lida ishlashimiz mumkin.

Adabiyotlar:

- Avloniy A. Tanlangan asarlar. 1 jild. To'plovchi, nashrga tayyorlagan. va so'z boshi muallifi B.Qosimov. - T.: Ma'naviyat, 1997. - 272 b.
- Akbarov I.A. Musiqa lug'ati. - T.: O'qituvchi, 1997.
- Bahriev A.R. O'quvchilarda musiqiy idrok shakllanishi / Xalq ta'limi, №3/2002, 81- 82 b.
- ОЛИМОВ, Ш. Ш., & ХОДЖИЕВА, М. Ш. (2020). Возможности применения педагогических технологий в образовательном процессе. In Молодежь и XXI век2020 (pp. 228-231).
- Олимов, Ш. Ш., & Сайфуллаева, Н. З. (2019). Педагогико-экономические аспекты интеграции образования, науки и производства в условиях региональных вузов на современном этапе. Сибирский педагогический журнал, (3).
- Олимов, Ш. Ш., & Сайфуллаева, Н. З. (2014). ВЛИЯНИЕ СОЦИАЛЬНОГО РАЗВИТИЯ НА ДУХОВНО-ПРАВСТВЕННОЕ ВОСПИТАНИЕ. In тренды развития современного общества: управленческие, правовые, экономические и социальные аспекты (pp. 186-188).
- Umurova, M. Y., & Nurullaeva, N. K. (2020). ТЕОРИЯ И МЕТОДИКА ОБУЧЕНИЯ И ВОСПИТАНИЯ (ПО ОБЛАСТЯМ И УРОВНЯМ ОБРАЗОВАНИЯ). Проблемы педагогики, 40.
- Yorievna, U. M. R., & Karimovna, N. N. (2020). Innovative approach to the development of musical abilities in children with disabilities health opportunities. Проблемы педагогики, (2 (47)).
- Yoshiyevna, U. M. R., & O'G'Li, R. A. R. (2021). MUSIQA MADANIYATI DARSLARIDA "VENA KLASSIK MAKTABI" NAMOYONDALARI HAYOTI VA IJODIYIY FAOLIYATI BILAN TANISHTIRISH USLUBLARI. Scientific progress, 1(3)